ជីវិតរបស់សេណុង
ZENON

* – បានទទួលសេចក្ដីស្លាប់នៅក្នុងអូឡាំព្យ៉ាដទី១២៩ ។

○

សេណុងជាមេក្រុមបក្សនៃពួកស្ដូអ៊ីក, មានកំណើតនៅក្នុងទីក្រុងស៊ីទ្ធី (Cittie) នៅក្នុងកោះស៊្ពីប្រ៍ ។ មុននឹងសម្រេចចិត្តថាធ្វើអ្វីមួយ, គាត់បានទៅសាកល្បងសួរហោរ៉ាទស្សន៍ទាយ, ដើម្បីគ្រាន់តែចង់ដឹងថាតើគាត់ត្រូវចាត់វិធានការណ៍បែបណាដែរដើម្បីឲ្យបានជួបប្រទះនឹងសេចក្ដីសុខសប្បាយ ។ សម្លេងហោរ៉ាបានឆ្លើយប្រាប់ថាគាត់ត្រូវតែមានព៍ណសម្បុរឲ្យដូចជាពួកមនុស្សស្លាប់អីចឹង ។ សេណុងក៏បានកាត់យល់ថា ព្រះនិងទេព្តាចង់ផ្ដែផ្ដាំមកដល់គាត់ថា ឲ្យគាត់ខំប្រឹងរៀនសូត្រនៅក្នុងសៀវភៅរបស់ពួកចាស់ទុំពីបុរាណ ។ គាត់មានជំនឿទាំងស្រុងទៅលើព្រិត្តិការណ៍នេះដែលគាត់ចាត់ទុកថា ជាអព្ភូតហេតុដ៏អស្ចារ្យ ។ គាត់ក៏ខំប្រឹងគោរពតាមបណ្ដាំនេះយ៉ាងត្រឹមត្រូវជាទីបំផុត ដោយខំប្រឹងស្វាធ្យាយន៍សិក្សានិងអនុវត្តនូវវិន័យគ្រប់យ៉ាង ដើម្បីឲ្យបានស្របជាមួយនឹងពាក្យរបស់ហោរ៉ា ។

សម័យថ្ងៃមួយ គាត់បានទៅជួញអង្កាំនៅប្រទេសហ្វេនីស៊ី ...នៅពេលត្រឡប់មកវិញកប៉ាល់របស់គាត់ក៏បានលិចនៅក្នុងផៃនៃពៀរ៉េ ។ ការខូចខាតទ្រព្យសម្បត្តិនេះបានបណ្ដាលឲ្យគាត់មានសេចក្ដីសៅហ្មងយ៉ាងខ្លាំង ។ នៅពេលគាត់វិលត្រឡប់មកទីក្រុងអាតែ្កនវិញ... គាត់បានចូលក្នុងបណ្ណាគារមួយ ហើយក៏ចាប់ផ្ដើមអានសៀវភៅរបស់សេណូហ្វុងដើម្បីរំងាប់ចិត្ត ។ គាត់មានសេចក្ដីត្រេកអរយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការអានសៀវភៅ ដែលជាហេតុបណ្ដាលឲ្យគាត់ភ្លេចទុក្ខកង្វល់អស់រលីង ។ គាត់បានសួរទៅម្ចាស់បណ្ណាគារថា តើមនុស្សដូចដែលសេណូហ្វុងបាននិយាយនោះមាននៅទីណាខ្លះដែរ ? ។ គាប់ជួននៅពេលនោះ, ក្រាតែសនៃក្រុមប័ក្សស៊ីនិកបានដើរកាត់តាមទីនោះ, អ្នកម្ចាស់បណ្ណាគារក៏លើកដៃចង្អុលទៅក្រាតែសដោយប្រាប់សេណុងថា ៖ « ចូរដើរតាមមនុស្សម្នាក់នេះទៅ ! » ។ សេណុងនៅពេលនោះមានអាយុ៣០ឆ្នាំ ។ គាត់ក៏បានដើរតាមក្រាតែស, ហើយតាំង

ពីថ្ងៃនោះមកបានក្លាយទៅជាសាវ័ករបស់លោកគ្រូម្នាក់នេះ ។ សេណុងជាមនុស្ស ចេះអៀនខ្មាស់ហើយគាត់មានទម្លាប់រស់នៅដោយលាក់ខ្លួន ។ គាត់មិនអាចទ្រាំទ្របាននឹងអាកប្បកិរិយាព្រហើនមុខក្រាស់ និងអាការរស់នៅឥតចេះលាក់លៀម របស់ពួកស៊ីនីកនោះទេ ។ ក្រាតែសបានសង្កេតឃើញថាការនេះបានធ្វើឲ្យទាស់ចិត្តដល់សេណុងយ៉ាងខ្លាំង ។ គាត់ក៏មានគោលបំណងកែរោគទន់ខ្សោយរបស់ សេណុងនេះឲ្យបានជាសះស្បើយ ៖ ថ្ងៃមួយគាត់បញ្ជារឲ្យសេណុងយួរឆ្នាំងមួយពេញដោយផ្លែឡង់ទីយ (Lentilles) ... ហើយឲ្យដើរឆ្លងកាត់តាមទីក្រុង សេរ៉ាមីក ។ សេណុងមានការអៀនខ្មាស់ជាពន់ពេកមុខឡើងក្រហម, គាត់រត់រកកន្លែងលាក់ខ្លួន ដើម្បីកុំឲ្យគេឃើញ ។ ក្រាតែសក៏បានពោលទៅកាន់សេណុងថា ៖ « អាចំកួត, ម្ដេចបានជាឯងរត់, តើឯងមានបានធ្វើអ្វីអាក្រក់មិនជាបើឬអ្វី? » ។

ទោះជាយ៉ាងនេះក្ដី, សេណុងមានការពេញចិត្តនឹងរៀនទស្សនវិជ្ជាពេកណាស់។ គាត់តែងធ្លាប់អរគុណជារឿយៗដល់ព្រហ្មលិខិតដែលបានធ្វើឲ្យលត់រលាយទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គាត់ទៅក្នុងទឹកសមុទ្រអស់ ។ « ឱ! ទេព្ដាព្រះអង្គព្រះឥន្ទ ! គាត់ពោល, ខ្យល់ព្យុះដែលបានបំផ្លិចបំផ្លាញឲ្យខ្ញុំលិចលង់ បែរជាបានជួយស្រោចស្រង់ខ្ញុំទៅវិញទេតើ ! » ។ គាត់បានរៀនសូត្រចំនួនដប់ឆ្នាំក្រោមការដឹកនាំរបស់ ក្រាតែស... ក៏ប៉ុន្តែគាត់នៅតែមិនចេះរស់នៅជាមួយនឹងអាកប្បកិរិយាច្រឡើស បើសរបស់ពួកស៊ីនីក ។ នៅទីបំផុតនៅពេលដែលគាត់មានបំណងចាកចេញ ពីក្រុមបក្សនេះ ដើម្បីទៅរៀនសូត្រក្រោមការដឹកនាំរបស់ស្ទីលប៉ុង-ដឺមេការ, ក្រាតែសបានចាប់ក្របួចអាវម៉ង់តូរបស់គាត់... ព្រមទាំងបានប្រើកម្លាំងដើម្បីឃាត់ គាត់ឲ្យនៅស្ងៀម ។

– ឱ! លោកគ្រូក្រាតែស, សេណុងពោល, គេមិនអាចឃាត់ទស្សនវិទូម្នាក់ដោយទាញតាមស្លឹកត្រចៀកនោះទេ ។ សូមលោកគ្រូពន្យល់ខ្ញុំមកថា តើទ្រឹស្ដីរបស់លោកគ្រូល្អប្រសើរជាងរបស់ស្ទីលប៉ុងត្រង់ណា, បើពុំដូច្នោះទេ, លោកគ្រូឃាត់ខ្ញុំបានតែខ្លួនប៉ុណ្ណោះ, ប៉ុន្តែចិត្តរបស់ខ្ញុំបានហើរទៅខាងស្ទីលប៉ុងរួចបាត់ទៅហើយ ។

សេណុងបានចំណាយពេលដប់ឆ្នាំថែមទៀត ដើម្បីរៀនសូត្រជាមួយនឹង ស្ទីលប៉ុង , សេណូក្រាតនិងប៉ូឡេម៉ុង ។ បន្ទាប់មកគាត់ក៏បានថយខ្លួនទៅបង្កើតក្រុមបក្សមួយថ្មី ។ មិនយូរប៉ុន្មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់គាត់ក៏បានរីកខ្ទរខ្ទារល្បីសុះសាយពាសពេញប្រទេសក្រិក ។ ពោល, គាត់បានប្រែក្លាយយ៉ាងឆាប់រហ័សទៅជាទស្សនវិទូម្នាក់ដ៏សំខាន់ជាងគេនៅក្នុងប្រទេសនេះ ។ មានមនុស្សជាច្រើនគ្នាណាស់ដែលបានស្វែងមកពីគ្រប់ទិសទីដើម្បីមកបម្រើគាត់, មកសុំធ្វើជាសាវ័ករបស់គាត់។ ហើយដោយសារសេណុងមានទម្លាប់បង្ហាត់បង្រៀននៅក្នុងរោងក្រោលមួយគេ

ក៏បានហៅពួកគាត់ថាជាក្រុមបក្សស្តូអ៊ិក ។ (ក.ក.ន.៖ ពាក្យស្តូអ៊ិកនៅក្នុងវចនានុ-ក្រមឡឺពេទីរ៉ូប៊ែរត៍...មានន័យថាមានសេចក្តីក្លាហានតស៊ូនឹងសេចក្តីឈឺចាប់ដោយគ្មានស្រែកថ្ងូររំអែរំអួយ ... ដោយគ្មានឲ្យនរណាដឹងឮ !) ។

ពួកបូរីជននៅទីក្រុងអាតែ្មនបានលើកិត្តិយសគាត់មែនទែនរហូតដល់បានប្រគល់កូនសោរនៃទីក្រុងឲ្យគាត់ទុកតម្កល់ ។ ពួកគេបានលើករូបសំណាកមួយរបស់គាត់ ព្រមទាំងបានធ្វើអំណោយនូវម្កុដមាសមួយដល់គាត់ទៀតផង ។ ស្តេចអង់ទីគ្រោនុស្សតែងមានការកោតសរសើរចំពោះទស្សនវិទូរម្នាក់នេះមិនចេះចប់មិនចេះហើយ ។ កាលណាស្តេចអង្គនេះធ្វើដំណើរមកទីក្រុងអាតែ្មន, ទ្រង់មិនដែលខកខានមកស្តាប់មេរៀនរបស់សេណុងនោះទេ ។ ជាច្រើនលើកច្រើនគ្នាណាស់ដែលស្តេចទៅបរិភោគអាហារជាមួយនឹងសេណុង ។ មានពេលខ្លះទៀតទ្រង់យាងទៅរួមតុអាហារនៅផ្ទះសេណុងតែម្តង ឬបើពុំនោះទេទ្រង់នាំទស្សនវិទូទៅស្រស់ស្រូបនៅផ្ទះរបស់អារីសតូក្ល ដែលជាជនដេញពិនម្នាក់ដ៏ល្បីល្បាញ ។ ក៏ប៉ុន្តែសេណុងបានចៀសវាងនៅថ្ងៃក្រោយមក មិនចូលរួមក្នុងការជប់លៀងជាមួយនរណាទាំងអស់ ហើយក៏ចៀសវាងមិនចូលរួមប្រជុំជាមួយនរណាផងដែរ, ក្នុងគោលបំណងកុំឲ្យធ្លាប់ខ្លួនឬមានការស្និទ្ធស្នាលជា មួយជនអស់ទាំងនេះ ។ ស្តេចអង់ទីគ្រោនុស្សបានប្រើគ្រប់មធ្យោបាយ ដើម្បីឆក់ទាញទស្សនវិទូនេះឲ្យនៅក្បែរទ្រង់ ។ សេណុងបានសុំទោសដោយមិនអាច ធ្វើដំណើរនេះបាន, ហើយក៏បញ្ជូនពៃរសេអ៊ុសហើយនិងហ្វីឡូនីដទៅជំនួសវិញ។ ជាមួយគ្នានេះគាត់បានផ្តាំផ្ញើពាក្យទៅស្តេចដូច្នេះថាគាត់មានសេចក្តីរំភើបខ្លាំងណាស់ដែលស្តេចមានជំនោរអារម្មណ៍ចូលចិត្តចំណេះដឹងនិងវិទ្យាសាស្ត្រ ។ គឺគ្មានអ្វីអាចឲ្យទ្រង់ងាកចេញពីជីវិតស្រើបស្រាលព្រមទាំងឲ្យឱបក្រសោបយកកុសលធម៌ បានជាជាងសេចក្តីស្នេហាចំពោះទស្សនវិជ្ជានោះឡើយ ។ « នៅទីបំផុត, គាត់បានបន្ថែម, បើកុំតែជីវិតចាស់ជរានិងកង្វះខ្វះខាតខាងផ្នែកសុខភាព បានឃាត់ឃាំងរាំងរារូបខ្ញុំ មិនឲ្យដើរចេញក្រៅ, ម្ល៉េះសមប្រហែលជាខ្ញុំមិនខកខានទៅនៅជិតក្បែរទ្រង់ ដូចដែលទ្រង់ចង់បាននោះទេ។ ក៏ប៉ុន្តែដោយការនេះធ្វើមិនកើតទៅហើយ, ខ្ញុំក៏បានបញ្ជូនមិត្តភក្តិពីរនាក់របស់ខ្ញុំ, ដែលបើគិតតាមកំពស់កំពរនៃគំនិតទ្រឹស្តីនិងឧត្តមគតិ គឺមានជំហររឹងប៉ឹងជាងរូបខ្ញុំទៅទៀត ។ បើទ្រង់ពិភាក្សាជាមួយអ្នកទាំងពីរនាក់នេះដោយត្រឹមត្រូវ ហើយបើទ្រង់អនុវត្តតាមពាក្យសុភាសិតដែលពួកគេនឹងថ្វាយចំពោះទ្រង់ នោះទ្រង់ច្បាស់ជានឹង សង្កេតឃើញថាទ្រង់គ្មានខ្វះខាតអ្វីទៀតទេ ...ទាក់ទងនឹងសុភមង្គលដ៏កំពូ-លនៅលើភពផែនដីនេះ ។

សេណុងមានរាងខ្ពស់ស្គមហើយស្តើង ព្រមទាំងមានស្បែកខ្មៅឃ្លើកដែល

ជាហេតុបណ្ដាលឲ្យមនុស្សខ្លះហៅគាត់ថា ៖ « ដើមត្នោតនៅប្រទេសអេយីព្ទ » ។ គាត់មានក្បាលផ្អៀងទៅលើស្មាខាងម្ខាងរបស់គាត់ ។ ជើងរបស់គាត់ធំហើយពុំមានអនាម័យទេ ។ គាត់ស្លៀកពាក់ដោយក្រណាត់យ៉ាងស្ដើងដែលមានតម្លៃដ៏ថោកបំផុតដែលគាត់អាចរកបាន ។ នៅគ្រប់ពេលវេលា, គាត់រស់ដោយសារតែបរិភោគនំបុ័ងបន្តិចបន្តួចជាមួយផ្លែហ្វីក (Figues) ហើយនិងទឹកឃ្មុំនិងដោយផឹកទឹកទំពាំងបាយជូរដែលពុំមានជាតិស្រា ។ គាត់មានអំណាត់អត់ធ្មត់ហើយចេះតមខ្លាំងពេកទៅរហូតដល់គេពោលសរសើរអ្នកខ្លះដែលប្រកបដោយគុណសម្បត្តិទាំងនេះដោយធ្វើការប្រៀបធៀបដូច្នេះថា ៖ «គាត់នេះមានជីវិតបរិសុទ្ធជាងសេណុងទៅទៀត » ។

សេណុងមានដំណើរនឹងធំ, ស្មារតីរហ័សរហួន, ទឹកមុខកាចម៉ាំទាំ ។ ពេលណាគាត់និយាយ, ថ្ពាសគាត់ឡើងជ្រួញ, មាត់គាត់ឡើងវៀច ។ ជួននៅពេលខ្លះ , ដែលគាត់ជាប់មាត់ធ្វើការឆ្លើយឆ្លងដោយសេចក្ដីសប្បាយរីករាយ, គាត់អាចមានគំនិតកំប្លែងហើយចេះនាំអាទិឲ្យអ្នកផងសើចក្អាកក្អាយគ្រប់គ្នា ។ នៅពេលដែលគេសួរគាត់ថា ហេតុអ្វីបានជាមានការប្រែប្រួលដូច្នេះ, គាត់បានឆ្លើយថាផ្លែល្ហុបុ័ង (Lupin) វាមានជាតិល្វីង...ក៏ប៉ុន្តែបើកាលណាគេយកទៅត្រាំទឹកយូរៗទៅ វាបែរជាមានរសជាតិផ្អែមពិសារទៅវិញ ។

គាត់មានទម្លាប់ធ្វើសន្ទរកថាខ្លីៗមែនទែន ។ នៅពេលដែលគេសួរគាត់អំពីបុព្វហេតុរឿងនេះ, គាត់បានឆ្លើយថាអ្នកប្រាជ្ញគួរតែប្រើពាក្យខ្លីៗជាទីបំផុត ដែលគេអាចធ្វើទៅបាន ។ នៅពេលដែលគាត់ចង់ស្ដីបន្ទោសឲ្យជនណាម្នាក់, គាត់តែងនិយាយតែពាក្យពីរបីម៉ាត់ប៉ុណ្ណោះ... ហើយការនិយាយស្ដីរបស់គាត់បានប្រើក្នុងការបញ្ឆិតបញ្ឆៀងរាល់លើក ។ ថ្ងៃមួយយុវជនម្នាក់បានតឿនបង្ខំគាត់ឲ្យពន្យល់រឿងមួយដែលបញ្ហារបស់វាឈោងមិនដល់សោះ ។ សេណុងបញ្ជារឲ្យយកកញ្ចក់មួយឲ្យយុវជននេះឆ្លុះមើលមុខខ្លួនឯង រួចគាត់ពោលប្រាប់វាថា ៖ « បញ្ហាអស់ទាំងនេះវាសមនឹងមុខឯងគិតគួរឬទេ? » ។

○

*- គាត់បានពោលថាសន្ទរកថាដ៏អាក្រក់ៗរបស់ពួកវាគ្មិនឧយោបាយមានរូបរាងដូចជាប្រាក់សេននៅក្រុងអាឡេចសង់ឌ្រីដូច្នោះឯង, គឺវាមានរូបល្អសមសួនតែនៅសំបកក្រៅក៏ប៉ុន្តែប្រកបដោយលោហធាតុដែលគ្មានតម្លៃសោះ ។

*- គាត់បានពោលថា កំហុសដ៏ធំនៅក្នុងការអប់រំយុវជនសព្វថ្ងៃ គឺគេបានចិញ្ចឹមពួកនេះឲ្យរស់នៅក្នុងអំនួត ។ គេគួរតែបង្ហាត់បង្រៀនពួកនេះឲ្យស្គាល់ច្បាប់ស៊ីវិល័យហើយឲ្យធ្វើអ្វីៗតែក្នុងលក្ខណៈសមរម្យតែប៉ុណ្ណោះ ។ កាហ្វេសី-យុស, គាត់ពោលបន្ថែម, នៅពេលដែលឃើញសាវ័ករបស់គាត់ម្នាក់មានអាការៈពោរពេញដោយអំនួត គាត់ក៏បានទះកំភ្លៀងជននេះមួយដៃហើយពោលថា ៖«ពេលថ្ងៃណាគេលើកតាំងរូបឯងឲ្យធំខ្ពស់ជាងអ្នកដទៃ, ពុំមែនមានន័យថាឯងបានក្លាយខ្លួនទៅជាមនុស្សសុច្ចរិតនោះទេ ។ ក៏ប៉ុន្តែបើឯងជាមនុស្សសុច្ចរិតវិញ, ឯងនឹងត្រូវគេលើកតាំងឲ្យធ្វើធំខ្ពស់ពីលើអ្នកដទៃជាមិនខាន » ។

*- នៅពេលដែលគេសួរគាត់ថា តើអ្វីទៅដែលជាមិត្តភ័ក្តិរបស់គាត់នោះ គាត់បានឆ្លើយថា៖ គឺជាខ្លួនខ្ញុំម្នាក់ទៀត ។ (ក.ក.ន.៖ « ខ្លួនខ្ញុំម្នាក់ទៀត » ថ្ងៃក្រោយទៅបានក្លាយទៅជាភាសាឡាតាំងថា៖ Alter-Ego) ។

*- ថ្ងៃមួយ, គាត់បានចូលរួមក្នុងពិធីជប់លៀងដែលគេបានធ្វើឡើងជាកិត្តិយសដល់ពួកក្រុមប្រតិភូរបស់ស្តេចផ្តូឡេម៉េ, គាត់ពុំបាននិយាយស្តីអ្វីទាំងអស់នៅពេលបរិភោគ ។ ពួករដ្ឋទូតទាំងអស់មានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់យ៉ាងខ្លាំង ហើយក៏បានសួរគាត់ថាតើគាត់មានចង់និយាយផ្តែផ្តាំអ្វីឬដែរទៅស្តេចផ្តូឡេម៉េ ? «ចូរអស់លោកអញ្ជើញទៅនិយាយប្រាប់ទ្រង់ផង, គាត់ឆ្លើយតបវិញ, ថានៅទីនេះមានជនម្នាក់ដែលចេះនៅស្ងៀមស្ងាត់ » ។

*-ពួកស្តូអ៊ីកបានអនុម័តថាគោលប្រាថ្នាដ៏ធំបំផុតដែលមនុស្សតែងចង់បានគឺការរស់នៅស្របគ្នាជាមួយនឹងធម្មជាតិ ។ ក៏ប៉ុន្តែការរស់នៅឲ្យបានស្របជាមួយនឹងធម្មជាតិនេះ គឺគ្មានអ្វីក្រៅតែអំពីការចៀសវាងកុំឲ្យធ្វើអ្វីផ្ទុយនឹងវិចារ-ណញ្ញាណដែលជាច្បាប់ទូទៅនិងជាច្បាប់រួមសម្រាប់គ្រប់មនុស្ស ។

*- ម្នាក់ៗត្រូវឱបក្រសោបយកកុសលធ៌មដោយសារតែឧត្តមគតិនេះវាល្អពីខ្លួនឯង ...ពុំមែនដោយសារការប្រាថ្នាចង់បានតុរង្វាន់នោះទេ ។ កុសលធ៌ម (ឬសីលធ៌ម ឬការធ្វើអំពើល្អ) មានតម្លៃពីខ្លួនឯងសម្រាប់ញ៉ាំងឲ្យមនុស្សរស់នៅបានសុខសប្បាយ ។ មនុស្សដែលមានកុសលធ៌មក្នុងខ្លួនតែងបានទទួលសុភមង្គលដ៏គ្មានខ្ចោះ ... បើទោះជាពួកគេឋិតនៅកណ្តាលព្យុះសង្ឃរាបោកបាចយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

– គ្មានអ្វីដែលមានប្រយោជន៍ជាងអ្វីៗដែលមានលក្ខណៈសុច្ចរិត ...ហើយអ្វីៗដែលជាតំណាងអំពើឧក្រិដ្ឋមិនអាចមានផលប្រយោជន៍សោះឡើយ ។

ពួកស្តូអ៊ីបានបន្ថែមថា ការសប្បាយស្រើបស្រាលនិងកាមតណ្ហាពុំមែនជាអំពើល្អនោះឡើយ ... ពីព្រោះសេចក្តីសម្រើបជារបស់មួយដែលមានលក្ខណៈទុច្ចរិត ។ ម៉្លោះហើយគេមិនអាចទាញសេចក្តីល្អចេញពីរបស់មួយ ដែលទុច្ចរិតនោះទេ ។

*- ពួកអ្នកប្រាជ្ញឥតមានខ្លាចអ្វីទាំងអស់ ដោយពួកគេគ្មានរបស់អ្វីជាថ្លៃថ្នូររុងរឿងនៅជាប់នឹងខ្លួនទេ ។ អ្នកប្រាជ្ញគ្មានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ, គ្មានជាប់ចិត្តជាមួយនឹងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ក៏ដូចតែជាមួយគ្នានឹងការអ័ប្បយសនិងសេចក្តីថោកទាប។ ភារកិច្ចរបស់អ្នកប្រាជ្ញត្រូវមានការហ្មត់ចត់និងភក្តីភាព ។ គេមិនបានហាមប្រាមគាត់មិនឲ្យផឹកស្រានោះទេ... ចៀសវាងកុំឲ្យតែមានការស្រវឹងប៉ុណ្ណោះ, ក្នុងគោលបំណងកុំឲ្យបាត់បង់សូម្បីតែមួយនាទីក៏ដោយនៅក្នុងជីវិតនេះនូវការប្រើប្រាស់បញ្ញានិងវិចារណញ្ញាណ ។ អ្នកប្រាជ្ញត្រូវសំដែងសេចក្តីគោរពចំពោះព្រះ, ត្រូវធ្វើពលិកម្មថ្វាយព្រះ ... ហើយចៀសវាងកុំប្រព្រឹត្តអំពើអបាយមុខទាល់តែសោះ ។

*- គឺមានតែអ្នកប្រាជ្ញប៉ុណ្ណោះទេដែលអាចស្គាល់តម្លៃនៃមិត្តភាព ។ ម៉្លោះហើយគាត់មានកាតព្វកិច្ចត្រូវតែចូលជ្រៀតជ្រែក ធ្វើអន្តរាគមនៅក្នុងរឿងកង្វះខ្វះខាតនៃសាធារណរដ្ឋដើម្បីឃាត់ឃាំងអបាយមុខកុំឲ្យរីកដុះដាល ព្រមទាំងជំរុញបូរីជន (ប្រជាពលរដ្ឋ) ឲ្យឱបក្រសោបយកកុសលធ៌មផង។ គឺមានតែអ្នកប្រាជ្ញប៉ុណ្ណោះទេដែលមានការចាំបាច់ចូលរួមចំណែកក្នុងការគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋ, គឺមានតែគាត់ប៉ុណ្ណោះដែលអាចសម្រេចអំពីអ្វីៗដែលល្អនិងអាក្រក់ ។ គឺមានតែគាត់ទេដែលគេមិនអាចស្តីបន្ទោសបានអំពីរឿងសីលធ៌ម ។ គឺមានតែគាត់ទេដែលពុំមានលទ្ធភាពក្នុងការបង្ខិនបង្ខោចផលប្រយោជន៍របស់អ្នកដទៃ ។ គឺមានតែគាត់ទេដែលគ្មានទម្លាប់កោតស្ញប់ស្ញែង ចំពោះរបស់អ្វីៗដែលតែងតែធ្វើឲ្យមនុស្សក្នុងប្រភេទផ្សេងមានការភ្លឹកភ្លាំង ។

*- ពួកស្តូអ៊ីកបានសន្មត់ថា អំពើជាកុសលធ៌មទាំងឡាយតែងមានទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នាយ៉ាងចាក់ស្រែះ... កាលណាគេរកប្រទះបានមួយហើយគេនឹងអាចឱបក្រសោបយកបានតែទាំងអស់ ។

*- គ្មានផ្លូវកណ្តាលសម្រាប់ដើរចន្លោះអបាយមុខ និងសីលធ៌មនោះឡើយ,

ពោលគឺគ្មានផ្លូវកណ្ដាលចែកគ្នារវាងអំពើល្អនិងអំពើអាក្រក់នោះជាដាច់ខាត, ពួកស្ដូអ៊ីកបានពោលបន្ថែម ។ គឺពីព្រោះថាជាការចាំបាច់មនុស្សយើងមានលក្ខណៈឬមួយវៀចឬមួយត្រង់ ។ ចំណែកអំពើក៏ដូច្នោះដែរ, វាមានតែអំពើល្អ ឬអំពើអាក្រក់តែប៉ុណ្ណោះ (ក.ក.ន.៖ គឺមិនមែនអាវៀចធ្វើកង់... អាត្រង់ធ្វើចៃវ នោះទេ)។

ៗ

សេណាុងបានរស់រហូតដល់អាយុ៩៨ឆ្នាំ ដោយមិនដែលមានឈឺថ្កាត់ ឬក៏បានជួបប្រទះទុក្ខលំបាកអ្វីទាំងអស់ ។ នៅពេលគាត់ស្លាប់ទៅអ្នកផងមានសេចក្ដីសោកស្ដាយចំពោះរូបគាត់គ្រប់ៗគ្នា ។ គ្រាន់តែបានទទួលព័តមាននេះភ្លាម, ស្ដេចអង់ទីគ្នោនុស្សមានសេចក្ដីវិតក្កជាខ្លាំង ។« ឱ ! ព្រះជាម្ចាស់, ទ្រង់មានបន្ទូល, ខ្ញុំបានបាត់បង់នូវទស្សនិយភាពមួយដ៏សំខាន់ » ។ នៅពេលដែលគេសួរទ្រង់ថា ហេតុអ្វីបានជាទ្រង់ជាប់ចិត្តជាមួយនឹងទស្សនវិទូរម្នាក់នេះម្ល៉េះ? ទ្រង់បានឆ្លើយថា ៖

« ពីព្រោះរបស់អ្វីៗដែលខ្ញុំបានបញ្ជូនទៅឲ្យគាត់ទាំងប៉ុន្មាន មិនអាចធ្វើឲ្យគាត់រមៀលធ្លាក់ចូលក្នុងអំពើថោកទាបទាល់តែសោះ » ។

ស្ដេចក៏បញ្ជូនប្រតិភូរបស់ទ្រង់ទៅទីក្រុងអាតែ្ហន ដើម្បីស្នើសុំយកខ្មោចរបស់សេណាុងមកធ្វើបុណ្យនៅក្នុងបូរីសេរ៉ាមីក » ។ ចំណែកពួកអ្នកទីក្រុងអាតែ្ហនវិញក៏មានសេចក្ដីឈឺចាប់នឹងការបាត់បង់របស់សេណាុង ដូចគ្នាតែនឹងស្ដេចអង់ទីគ្នោនុស្សផងដែរ ។ ពួកចៅក្រមដ៏សំខាន់ៗគ្រប់រូបនៅទីនោះបានលើកសរសើរដំកើងឈ្មោះគាត់បន្ទាប់ពីគាត់ស្លាប់ភ្លាមទៅ, ហើយដើម្បីឲ្យកិច្ចការនេះមានសភាពប្រត្យ័ក្សជាក់ស្ដែង ពួកគេក៏បានសរសេរក្រិត្យច្បាប់មួយជាសា-ធារណៈមានសេចក្ដីដូច្នេះថា ៖

ក្រិត្យច្បាប់ ៖

« ដោយហេតុថាសេណាុង, កូនប្រុសរបស់ម៉ណាសេនៅសីទ្ទី , បានចំ-ណាយពេលវេលាជាយូរអង្វែងឆ្នាំដើម្បីបង្រៀនទស្សនវិជ្ជានៅទីក្រុងនេះ ; ដោយគាត់បានបង្ហាញថាគាត់ជាមនុស្សល្អនៅគ្រប់សកម្មភាពនានា ; ដោយគាត់បានជួយជំរុញជានិច្ចនិរន្ដដល់ពួកយុវជនដែលគាត់បានបង្ហាត់បង្រៀនតាមគន្លងវិន័យរបស់គាត់ឲ្យបំពេញតែកិច្ចការប្រកបដោយគុណធម៌ ; ដោយគាត់មានជីវិតរស់នៅសមប្រកបឥតខ្ចោះគ្រប់ពេលវេលាជាមួយនឹងសុភាសិត ដែលគាត់បានបង្ហាត់បង្រៀនចំពោះអ្នកដទៃ, ប្រជាពលរដ្ឋបានយល់ថា គឺជាទង្វើមួយដ៏សមគួរក្នុងការលើកសរសើរដម្កើងកេរ្ដិ៍ឈ្មោះរបស់គាត់ជាសាធារណៈ ព្រមទាំងក្នុងការធ្វើ

អំណោយផងនូវម្កុដមាសមួយដែលសក្តិសមនឹងរូបគាត់ពន់ពេក ដោយសារតែកម្លាំងគុណធម៌មនិងចិត្តបរិសុទ្ធអត់ធ្មត់របស់គាត់; ព្រមទាំងការលើកកសាងផ្នូរមួយជូនគាត់នៅបូរីសេរ៉ាមីក, ដោយប្រើបច្ច័យរបស់សាធារណជន ។ ប្រជាពលរដ្ឋមានឆន្ទះចង់ឲ្យគេជ្រើសរើសមនុស្ស៥នាក់នៅទីក្រុងអាត្មែន ដើម្បីទទួលភារកិច្ចធ្វើម្កុដនេះនិងកសាងផ្នូរជូនគាត់ឲ្យបានសម្រេច ។ ចូរឲ្យស្មៀននៃសាធារណរដ្ឋឆ្លាក់អក្សរនៃក្រិត្យច្បាប់នេះនៅលើសសរកន្លោងពីរ ... មួយត្រូវយកទៅដាក់តាំងនៅបណ្ឌិតសភា, មួយទៀតយកទៅតាំងនៅវិទ្យាល័យ ។ ទឹកប្រាក់ចាំបាច់ក្នុងការធ្វើសមិទ្ធិទាំងនេះ ត្រូវប្រគល់ជាបន្ទាន់ដល់អ្នកទទួលខុសត្រូវនៃកិច្ចការសាធារណៈ ដើម្បីឲ្យអ្នកផងបានដឹងថាពួកបូរីជននៅទីក្រុងអាត្មែនតែងលើកកិត្តិយសដល់មនុស្សមានតម្លៃសំខាន់ៗជានិច្ច, ទោះជានៅពេលដែលអ្នកទាំងនេះនៅរស់ ក៏ដូចជាបន្ទាប់ពីពេលដែលពួកគេបានធ្វើមរណកាលទៅ » ។

កក្រិត្យច្បាប់នេះបានត្រូវផ្សាយនៅចំពេលដែលអារ៉េនីដាសបានឡើងធ្វើជាអារកុងនៃទីក្រុងអាត្មែន, បីបួនថ្ងៃក្រោយមកបន្ទាប់ពីសេចក្តីស្លាប់របស់សេណុង (អារកុង ៖ គឺជាថានៈចៅក្រមកំពូល ដែលមានភារៈកិច្ចត្រួតត្រាគ្រប់គ្រងសាធារណរដ្ឋក្រិកជំនាន់ដើម) ។

តទៅនេះ គឺជាកាលៈទេសៈនៃមរណភាពរបស់សេណុង ៖

គេបានពោលថានៅថ្ងៃមួយ , ពេលដែលគាត់ដើរចេញពីសាលារបស់គាត់ទៅ ...គាត់បានដើរទៅប៉ះទង្គិចរបស់ម្យ៉ាង ដែលបណ្តាលឲ្យបាក់ម្រាមដៃរបស់គាត់ ។ គាត់បានយល់ថានេះជាអព្ភូតហេតុដែលព្រះនិងទេព្តាបានបញ្ជូនមកគាត់... ពោលគឺជាសញ្ញាដែលប្រាប់ថា គាត់បានធ្វើដំណើរមកជិតដល់សេចក្តីស្លាប់រួចហើយ ។ គាត់ក៏ចាប់ផ្តើមវាយតប់ព្រះធរណីដោយដៃរបស់គាត់ព្រមទាំងពោលថា ៖ « តើឯងត្រូវការរូបអញមែនឬ? អញកំពុងតែរៀបចំខ្លួនរួចជាស្រេចហើយ » ។ ដោយពុំបានរង់ចាំឲ្យយូរការជាងនេះទៀត, ហើយដោយពុំមាននឹកនារស្វែងរកថ្នាំដើម្បីព្យាបាលម្រាមដៃរបស់គាត់, ព្រមទាំងដោយគ្មានតក់ស្លុតបន្តិចបន្តួច, គាត់ក៏សម្រេចចិត្តច្របាច់កខ្លួនឯងទាល់តែស្លាប់ ។ រយៈពេលវេលាបានកន្លងមកចំនួន ៤៨ឆ្នាំមកហើយ, តាំងពីគាត់បានចាប់ផ្តើមធ្វើគ្រូបង្រៀនទស្សនវិជ្ជាដោយគ្មានឈប់ឈរ, និង៦៨ឆ្នាំមកហើយ, តាំងពីគាត់បានចាប់ផ្តើមសិក្សាទស្សនវិជ្ជាក្រោមការដឹកនាំរបស់ក្រាតែសនៃក្រុមប័ក្សស៊ីនីក ។

~ ចប់ ~

<u>កំណាត់របស់អ្នកបកប្រែ</u> ៖ អ្នកនិពន្ធបារាំងហ្វេណឺឡុង (Fénelon) កើតនៅក្នុងឆ្នាំ១៦៥១ ស្លាប់នៅឆ្នាំ១៧១៥ ។ ឈ្មោះលោកពិតប្រាកដគឺ François de Salignac de la Mothe-Fénelon ។ ឈ្មោះហ្វេណឺឡុងគឺគ្រាន់តែជា រហស្សនាមប៉ុណ្ណោះ ស្រង់ចេញពីឈ្មោះប្រាសាទរបស់លោកនៅ Périgord ។ លោកជាអ្នកនិពន្ធបារាំងល្បីឈ្មោះក្នុងជំនាន់ Molière, Racine, La Fontaine, La Bruyère ...។

លោកហ្វេណឺឡុង ជាមនុស្សម្នាក់មានចិត្តសុភាពរាបសារស្លូតទន់ភ្លន់, មានអ្នកផងស្រឡាញ់រាប់អានគ្រប់គ្នា ក៏ប៉ុន្តែលោកមិនចេះទទួលបង្គាប់បញ្ជាពីនរណាទេ ... សូម្បីតែពីព្រះរាជាឬពីព្រះជាម្ចាស់របស់លោក ដែលលោកទទួលបម្រើក៏ដោយ ។ លោកមានជំនឿតែទៅលើវិចារណញ្ញាណរបស់ខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះ ... ពោលគឺទៅលើអ្វីៗដែលលោកយល់ថា ជាសេចក្តីត្រឹមត្រូវនិងជាគតិយុត្តិធម៌ ។ នៅខាងផ្នែកអក្សរសាស្ត្រនិងខាងក្បួនអប់រំវិញ លោកហ្វេណឺឡុងមានអំណាចខ្លាំងណាស់ទៅលើអ្នកនិពន្ធដទៃទៀត ...គឺជាអំណាចមួយដែលលោកមានដោយមិនបាច់ប្រឹង, គឺមានដោយឯងៗ ដោយសារតែបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់លោកផ្ទាល់ ។ ជាឧទាហរណ៍កាលណាលោកហ្វេណឺឡុងឲ្យយោបល់អ្វីមួយ ទៅអ្នកដទៃ... គេច្រើនតែអនុលោមធ្វើតាមលោករហូតមកដល់សម័យឥឡូវ ។ អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ, លោកហ្វេណឺឡុងបានពោលថា ៖ « ប្រវត្តិវិទូពិតប្រាកដ មិនមែនជាមនុស្សរបស់ស្រុកណាមួយ ឬក៏របស់យុគសម័យណាមួយឡើយ » (Le vrai historien n'est d'aucun temps, ni d'aucun pays) ពាក្យនេះ, ថ្ងៃក្រោយមក បានក្លាយទៅជារូបមន្ត ឬជាសុភាសិតអន្តរជាតិ ។ អំពីការបង្រៀនក្មេងស្រីៗ ឲ្យមានការចេះដឹងដែលជារបស់មួយហាមប្រាមនៅក្នុងយុគសម័យកណ្តាល គឺលោកគ្រូហ្វេណឺឡុងនេះហើយ ដែលបាននាំអាទិផ្តលព្រលំរបាំងឧបសគ្គនេះមុនគេ ពីព្រោះលោកយល់ថា ស្រីៗមានភារកិច្ចធ្វើមេផ្ទះ, មើលថែទាំគ្រួសារ, ទទួលបន្ទុកកសាងសុភមង្គលរបស់ប្តី ...ហើយត្រូវមានសមត្ថភាពខាងគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិទៀតផង, ស្រីៗដែលមិនបានទទួលចំណេះវិជ្ជាខាងអក្សរសាស្ត្រ និងលេខនព្វន្ធ, ព្រមទាំងច្បាប់ក្រមគឺច្បាស់ជានឹងត្រូវចាញ់បោកគេ ។ ចាប់តាំងពីលោកហ្វេណឺឡុងបានបោះពុម្ពក្បួនអប់រំនារីកាលណាមក (Traité de l'Education des filles) ស្រីៗនៅទ្វីបអឺរ៉ុបនៅគ្រប់ស្រទាប់វណ្ណៈ ក៏បានត្រូវគេផ្តល់ចំណេះ វិជ្ជាជារៀងរហូតមក ។

លោកហ្វេណឺឡុងជាគ្រូសង្ឃកាតូលិកបារាំង ដែលបានទទួលភារកិច្ច (នៅក្នុងឆ្នាំ១៦៨៩) បង្ហាត់បង្រៀនចៅមួយអង្គរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ល្វីទី-១៤ គឺ Le Duc de Bourgogne ដើម្បីឲ្យទ្រង់មានចំណេះវិជ្ជាមានលទ្ធភាពឡើងគ្រប់គ្រងរា-

ជ្យ ។ ព្រះអង្គម្ចាស់អង្គនេះជាជនពាល, ច្រឡើសបើសមានលក្ខណៈព្រៃផ្សៃដូចជាសត្វព្រៃ ក៏ប៉ុន្តែដោយសារបញ្ញាញាណនិងទេព្យកោសល្យខាងផ្នែកគរុវិជ្ជារបស់លោក ..លោកហ្វេណឺឡុងក៏បានធ្វើឲ្យកូនស្តេចអង្គនេះក្លាយទៅជា ស៊ីវិល័យជន ។ លុះដល់កិច្ចការនេះបានរួចរាល់ចប់សព្វគ្រប់ហើយ,លោកហ្វេណឺឡុងក៏បានក្លាយទៅជាសម្តេចសង្ឃនៅ Cambrai ដែលជាកិត្តិយសកំពូល នៅក្នុងជីវិតរបស់លោក ។

ស្នាដៃរបស់លោកជាច្រើនៗតែជាសៀវភៅធំមអាថ ក៏ប៉ុន្តែស្នាដៃស៊ីវិលដែលគេស្គាល់ជាងគេគឺ «ក្បួនអប់រំនារី» (Le traité de l'Education des filles -1687) ; តេឡេម៉ាក (Télémaque -1699) និង «លិខិតទៅបណ្ឌិតសភា » (Lettre à l'Académie- 1716) ។ ខ្ញុំមានចម្ងល់ដែរ ដោយនៅក្នុងជីវប្រវត្តិរបស់លោកហ្វេណឺឡុង ...ពុំឃើញមានគេនិយាយអំពីសៀវភៅដែលរៀបរាប់អំពីជីវិតនៃទស្សនវិទូក្រិកទាល់តែសោះ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តីសៀវភៅក្រោយនេះបានត្រូវបកប្រែនៅគ្រប់ភាសាក្នុងពិភពលោក (**Abrégé de la vie des plus illustres philosophes de l'antiquité, avec leurs dogmes, leurs systèmes, leur morale, et un recueil de leurs plus belles maximes. Ouvrage destiné à l'éducation de la jeunesse; Par François de Salignac de la Motte-Fénelon, Archevêque de Cambrai, et Précepteur de Mr le Duc de Bourgogne. Nouvelle édition, revue avec soin. LYON, Mme J. Buynand née Bruyset; Et chez Yvernault et Cabin.- 1811**) ... គឺជាសៀវភៅដែលពិភពលោកបានស្គាល់ជាងគេបំផុតអំពីអ្នកនិពន្ធហ្វេណឺឡុង ។

ថ្ងៃក្រោយមក, ហ្វេណឺឡុងបានត្រូវសម្តេចសង្ឃប៉ាបចោទថាជាអ្នកគោរពសាសនាអាថ៌កំបាំងនៃការស្ងឹងស្ងាធនិយម, ឬការសម្រង់អារម្មណ៍នៅក្នុង ធម៌វិបស្សនា (Le Quiétisme) ។ ចំណែកពួកអ្នកបម្រើវាំងស្តេចល្វីទី–១៤ បានចោទលោកថាជាអ្នកនិពន្ធវិទ្ធង្សនា ... ពីព្រោះលោកបានសរសេរចំនុចខ្លះៗ នៅក្នុងរឿងតេឡេម៉ាកដែលប្រមាថព្រះមហាក្សត្រល្វីទី–១៤សឹងតែចំៗតែម្តង ។ នៅក្នុងរឿងតេឡេម៉ាគ, ហ្វេណឺឡុងមិនបានអត់ឱនឲ្យស្តេចផងទេ, នៅក្នុងនាមជាជនគ្រីស្ទាន ពីព្រោះស្តេចបានបង្កើតសង្គ្រាម, នៅក្នុងនាមនៃពូជស្តេចដែរ គឺស្តេចបានបន្ថោកបន្ទាបពូជស្តេចដូចគ្នា, នៅក្នុងនាមនៃទស្សនវិទូ គឺនយោបាយរបស់ស្តេចបានធ្វើឲ្យហិនហោចដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ ស្តេចបារាំងល្វីទី–១៤ ដែលគេហៅថាព្រះកូណាព្រះអាទិត្យ បានដាក់រហស្សនាមឲ្យលោកហ្វេណឺឡុងថា ៖ « គឺជាបញ្ញាជនដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ជាងគេ ក៏ប៉ុន្តែជាបុគ្គលរវើរវាយចាក់ស្មុគ្រដ៏ខ្លាំងជាងគេ នៅក្នុងព្រះរាជាណាច–

ក្ររបស់ខ្ញុំ» (« **C'est le plus bel esprit, disait Louis XIV, mais le plus chimérique de mon royaume»** ។ លោកហ្វេណឺឡុងមានកាតព្វកិច្ចឃុំខ្លួនលោកនៅក្នុងវិហាររបស់ខ្លួនឯង ឥតចេញទៅទីណាទាល់តែសោះ រហូតដល់ថ្ងៃគាត់ស្លាប់ ។ ក៏ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងនេះក្តី, នៅក្នុងវិហារនោះមានគេស្រឡាញ់រូបលោកដូចជាព្រះមួយអង្គ ...។

សុទ្ធ~ប៉ូលិន

○ ○

○